

կանը. 1439 թուին Վրացիք՝ Ղալիպի անուն վաճառականի մը միջոցաւ Եգիպտոսի սուլթանը շահելով՝ կը գրաւեն Գողգոթան՝ որ Հայոց սեպհականութիւնն էր. ինչպէս կը վկայեն սուլթաններու հրովարտակները և արձանագրութիւնները: Մանրամասնութիւններու համար տեսնել Հաննէ պատմագիրը (էջ, 199-200): Մարտիրոս պտրք. քանիցս Եգիպտոս կ'երթայ՝ ձերունի վիճակով՝ Գողգոթայի բռնաբարման դէմ բողոքելու և ետ պահանջելու համար զայն՝ թէև կը յաջողի ետ առնուլ, բայց Վրացիք նորէն կը յափշտակեն զայն, և պտրք. ք կ'ատիպուի ստակով գնել Վերնասունը, որ երեսնի քաղաքաց. և եկեղեցիի վերածելով զայն՝ կը կոչէ Երկրորդ Գողգոթա: Այս պարագաները յիշատակուած են, ինչպէս կը յիշէ Հաննէ ալ (էջ 200), ձեռագիր Յայրնաւորոյի մը յիշատակարանին մէջ (ՄՁ. Թ. 75, ընդօրինակուած 1439ին Ս. Յարութեան մէջ) ու Ս. Յարութեան Վերնատան պատի արձանագրութեամբ, ուրկէ քաղած է Հաննէ. բայց այժմ այդ արձանագրութիւնը չերեւնար: Իսկ յիշատակարանին համաձայն՝ Եգիպտոսի սուլթանը Մէլէք Չահըր Չախմախն է (1438-1453 ըստ Hurdth հատ. Բ. էջ 72), որ Մարտիրոս պտրք. ին կ'արտօնէ շինել Երկրորդ Գողգոթան, որուն թուական նշանակուած է ՊՁԸ (=1439), համաձայն յիշատակարաններու որ հրատարակուած են նոյնութեամբ (Նոր Դար 1899. N° 97)՝ բայց Ֆելիքս Ֆապրի օտար ուղեգիրը 1495ին կը դնէ այս իրողութիւնը: Ուրիշ հնագոյն յիշատակարան մը կը դնէ 1491 թուականը. (Սաւալան, էջ 634): Գողգոթայի գրաւման եւ անոր տեղ երկրորդին շինութեան եւ ծախուց մանրամասնութիւնները տեսնել. (Սաւալան, էջ 535. ՄՁ. Թ. 85 և ժպե. Ա. Հատոր, էջ 221-29):

Մարտիրոս պտրք. ի օրով, վերլիչեալ սուլթանը հիճրէթի 954 (=1450)ին չնորհած է հրովարտակ մը Ս. Յակոբի վանքին, որուն օրինակը քանդակուած է վանքին արտաքին դրան կամարին տակ, որով կը հուշակէ նոյն վանքին անբռնաբարելիութիւնը. արաբերէն օրինակը նոյնութեամբ կը դնենք հոս.

برز مرسوم مولانا السلطان الملك الظاهر ابو سعيد محمد جقمق عن نصره باطل ما احده ابو الخير ابن النحاس من ضمنان مار يعقوب دير الارمن بالقدس الشريف عاما رده سيفه الدين المقر الشرفي الانتصارى وسأل في ابطال ذلك لسطر في الصحايف الشريفه بتاريخ اربع وخمسين وثمانماية من الهجرة الشريفة ملعون ابن ملعون وعليه لعنة الله تعالى من احدث ضمانا او جدد مظلمة